

Skogshistoria och skogsfakta

Bondeskog

Historiskt har skogen varit en plats där folk på gårdarna hämtade virke för byggnation av hus och båtar, brännved för att hålla varmt. Skogen var en plats för jakt och bärplockning men även bete för kor och får. Stora mängder vinterfoder till djuren skördades i form av löv och grenar.

Bergslagsskog

I bergslagen där järnbruken växte fram under 16-1700 tal gick det åt stora mängder träkol i masugnar och smedjor. Det var skogsbönderna som i sina kolmilor tillverkade kolet och sen levererade vintertid. Runt järnbruken i bergslagen försvann all skog. Till och med Tiveden var i stort kalhugget, bara små rester av urskog finns i dagens Nationalpark.

1800 talet

Nu börjar Sverige exportera trävaror till framför allt England, brädor, järnvägssyll och gruvpropps till kolgruvorna. Nu växer skogsbolagen fram, som ser värdet i skogen och köper upp stora arealer bondeskog. Avverkningarna görs längs dalgångarna så att stockarna kan transporteras genom flottning ner till sågverken som oftast låg längs kusten.

1900-talet

Skogen blir nu efter järnet viktigast för Sveriges ekonomiska tillväxt. Staten ser att tillväxten av skog inte sköts och att det finns risk att träden skall ta slut. Sverige får en skogsvårdslag som innebär att efter avverkning skall återplantering eller sådd ske. Många av de skogar som avverkades i slutet på 1900-talet var resultat av den planterade skogen.

Vi slutar använda lumpapper, gör nu papper av träfiber. Antalet dagstidningar ökar och sen kommer en stor mängd journaltidningar. Vi börjar tillverka toalettpapper och sen kommer även hushållspapper.

Avverkningen i skogen har skett motormanuellt, man valde ut träd i lagom dimensioner för sågtimmer. Sen kördes stocken ut med häst eller traktor. Först på 1950-talet började det helmekaniserade skogsbruket med specialmaskiner som skördare och skotare. Kalavverkning blev nu det normala på större ytor även så kallat trakthyggesbruk. Då började man även markbereda i stor skala för att underlätta för nya plantor att etablera sig. "Den svenska modellen".

Från 50-talet köper vi vår mat i snabbköpet paketerat i kartonger. Mjölken levereras i vätskekartong., hygienprodukter som blöjor o bindor av cellulosa. Engångsmaterial till sjukhus och papptallrikar o pappmuggar blir vanliga. Vi har blivit "moderna" och sopberget börjar växa.

Vi får en ny skogsvårdslag 1993 där det i portalparagrafen skrivs att produktion och miljöhänsyn skall väga lika. Skogsbruk under eget ansvar var budskapet. Men miljömålet "levande skogar" når skogsbruket inte upp till och det går till och med i fel riktning.

2000-talet

Här har tidningsläsandet minskat dramatiskt men användningen av förpackningar växer hela tiden.

Bohuslän har historiskt varit hårt hugget. Till fiskerinäring används trä till båtbyggande, men stora mängder ved gick åt för att koka tran och fiskolja under de år som sillen gick till.

Halland, var ett fattigt landskap, med mager ljunghed med betesdjur och glesa bokskogar i inlandet. I dag är det ett viktigt jordbrukslän och skogsmarken består nästan bara av planterad gran.

Fakta om svensk skog

Det finns 27,3 miljoner hektar skogsmark totalt, varav 23,6 är produktiv skogsmark.

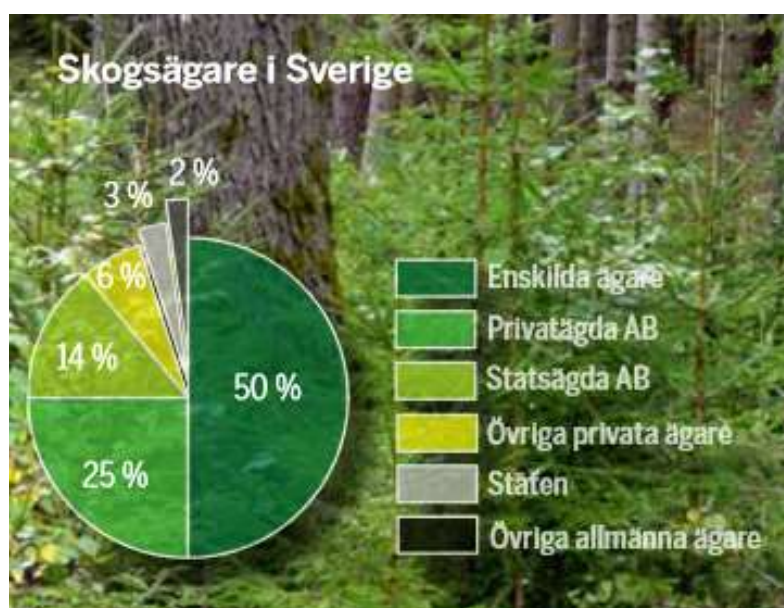
Årligen slutavverkas, gallras eller röjs ca 0,8 miljoner hektar, ca 2,5% av arealen. Arbetet i skogen sker till största del med skogsentreprenörer. Mer än 50% av all skog har kalavverkats sen 50-talet.

Skog skyddas i dag genom formellt skydd som nationalparker, naturreservat, biotopsskydd, naturvårdsavtal, ekoparker och natura 2000 områden.

Markägarnas frivilliga avsättning av skyddsvärd skog skall vara minst 5% om man är certifierad enligt FSC eller PEFC. Nyckelbiotoper, områden med stora naturvärden, får inte avverkas om man är certifierad. Nyckelbiotoper kan vara identifierade av Skogsstyrelsen men markägaren är skyldig att skydda även de icke identifierade.

Produktiv skogsmark milj ha,

	Totalt	Certifierat	Formellt skyddad	Frivilliga avsättningar
Sverige	23,6	63%	1,38 (5,8%)	1,25 (7,1%)
V. Götaland	1,29	56%	0,043 (3,3%)	0,074 (5,7%)
Halland	0,29	74%	0,011 (3,8%)	0,020 (6,8%)

Vem äger skogen i Sverige

Ca 330 000 enskilda ägare äger ca 50% av skogsarealen i Sverige. Privata skogsbolag 25% (där SCA 9,5%, Stora Enso Skog 5%, Holmen Skog 3%). Staten 3%. Sveaskog 14%. Övriga privata ägare 6%, varav Kyrkan 1,5%. Kommuner o Landsting 2%.

Bild 1

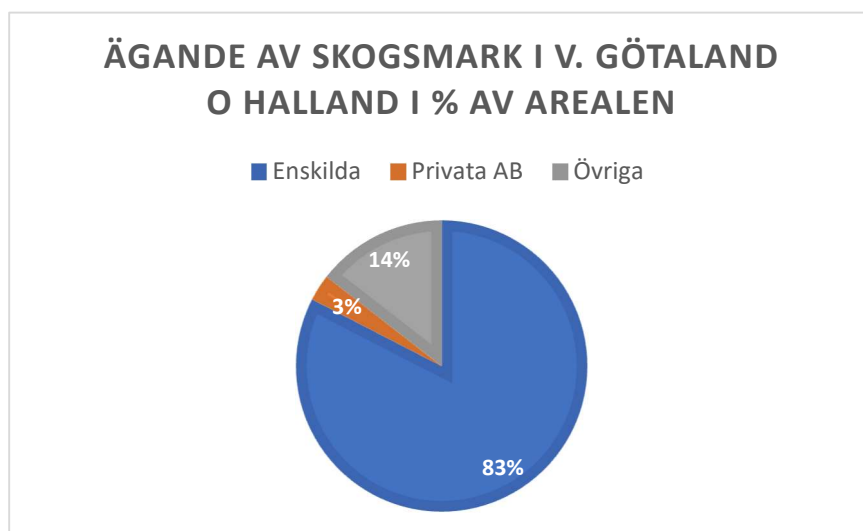

Bild 2

Tillväxt, avverkning och volymen biomassa

Sedan 1920 har volymen av virke i skogen ökat 80%. Den årlig avverkningen har ökat till ca 80 miljoner m³sk av tillväxten som är ca 100 på den tillgängliga arealen för virkesproduktion VP. När naturlig avgång tas med så är det bara på skyddade arealer som vi har någon uppbyggnad av virkesförråd.

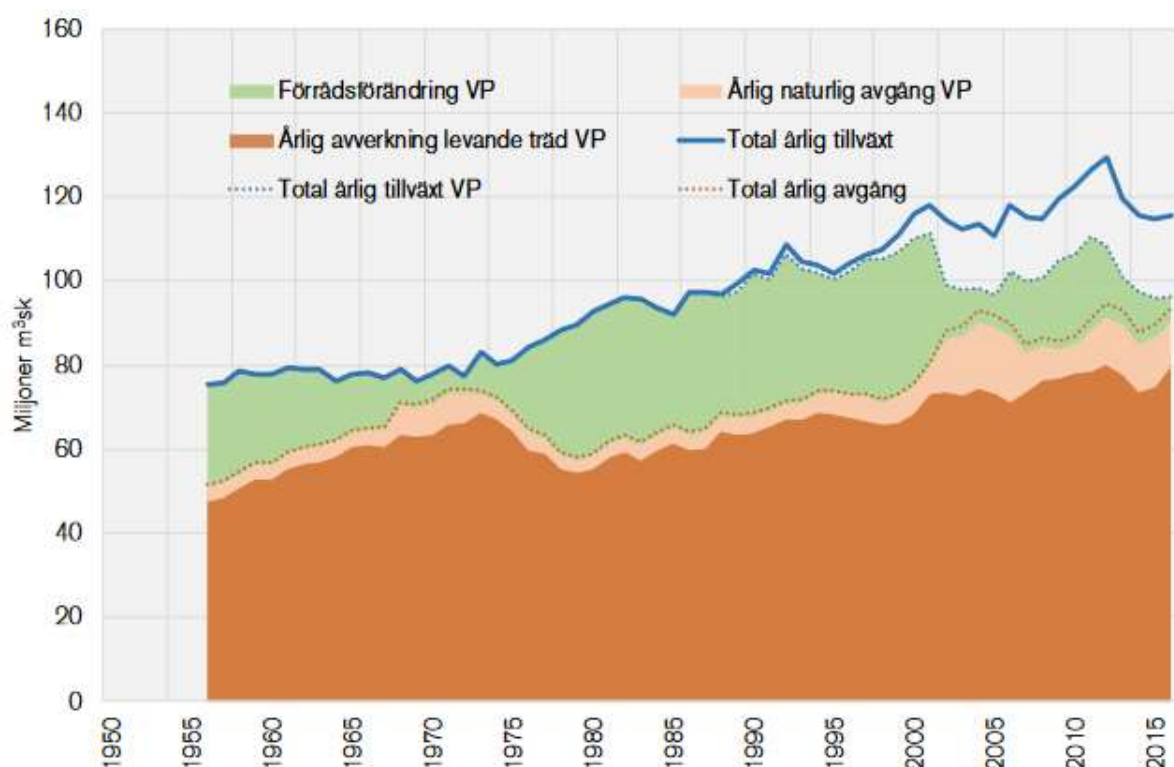

Bild 3. Historisk utveckling avseende tillväxt och avgång på total areal produktiv skogsmark och virkesproduktionsmark VP. Frivilliga avsättningar där ingen avverkning sker tillkom med den nya skogsvårdslagen 1993, och skall omfatta minst 5% av arealen och skall innehålla skyddsvärd skog. Riksskogstaxeringen Skogsdata 2020.

*m³sk = Skogskubikmeter, volym på stam med bark, utan topp och grenar.

Vi har fått tätare skogar där bärriiset dör då det blir för mörkt. Där marksvampar och bärris skadas kraftigt vid kalavverkning och markberedning pga. bristande kontinuitet. Brist på löv och bärris ger mindre föda till viltet. Brist på gamla träd och död ved hotar många arter. Skogens biologiska mångfald minskar då enformig och likåldriga träd är det enda som växer.

Trädslagsfördelning och åldersfördelning

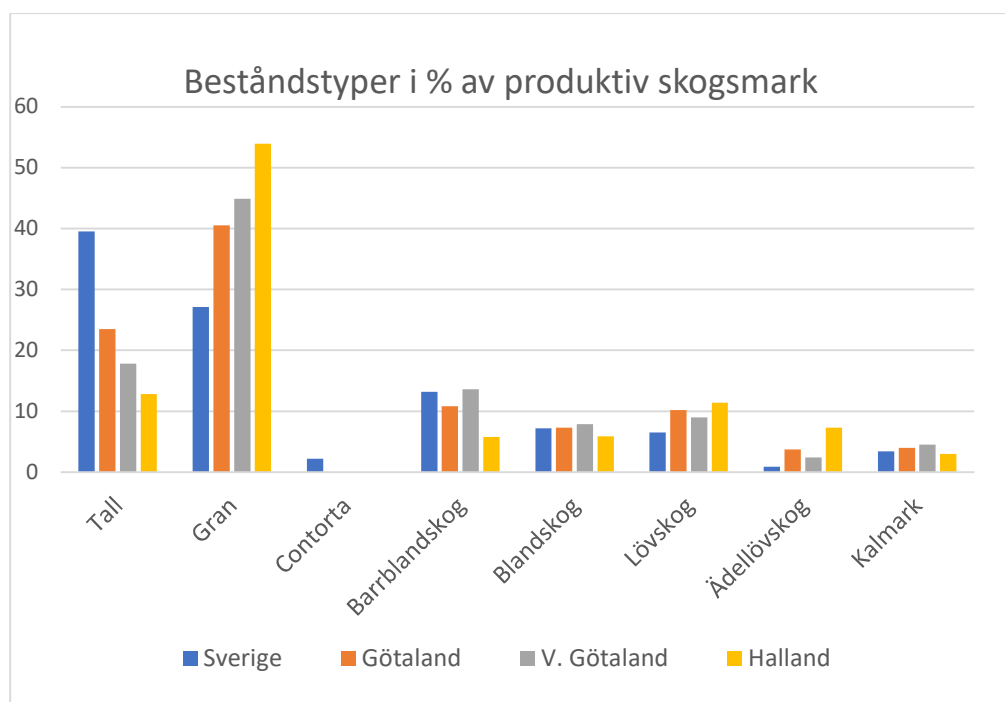

Bild 4

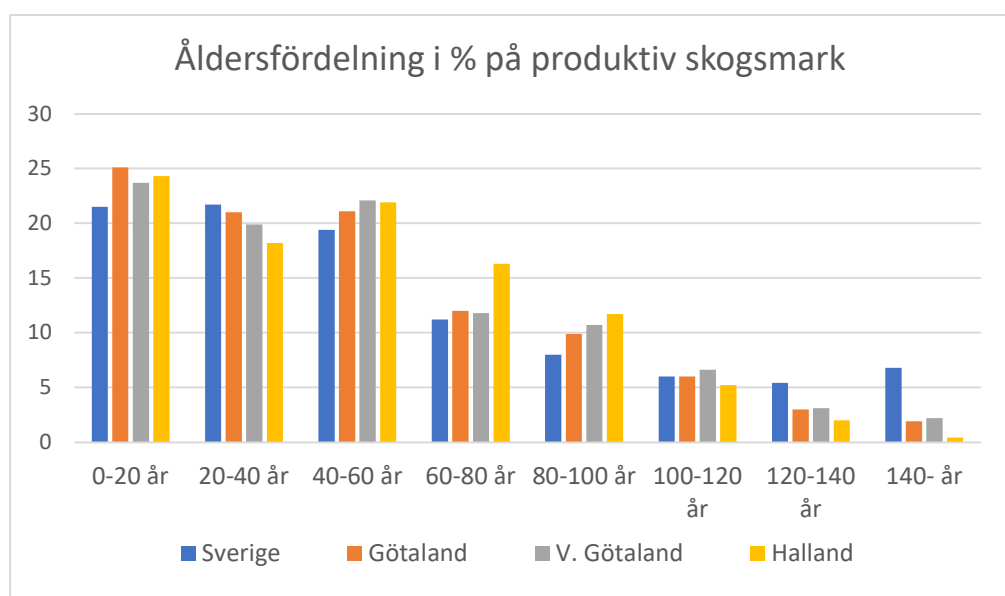

Bild 5

Gran och tall avverkas normalt vid en ålder av 70 till 90 år.

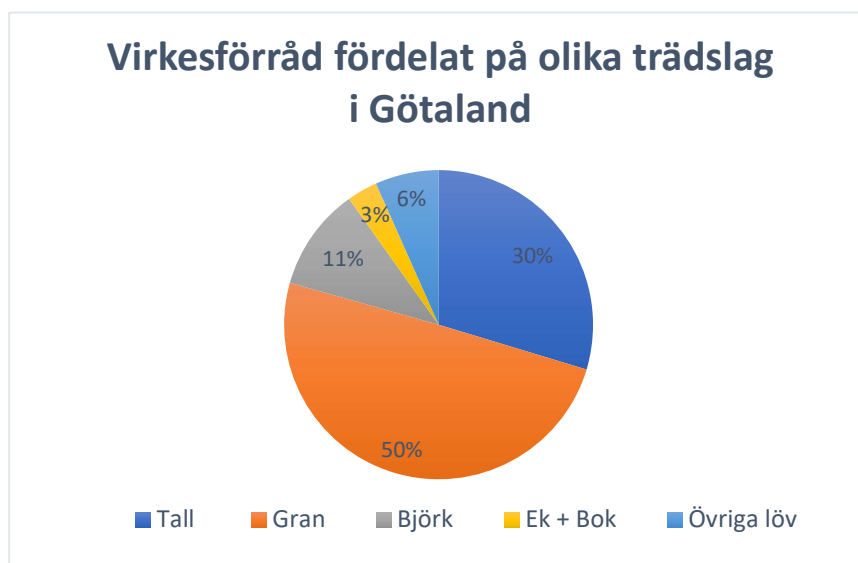

Bild 6

Källa: Riksskogstaxering Skogsdata 2020, SLU.

Skogsråvarans användning

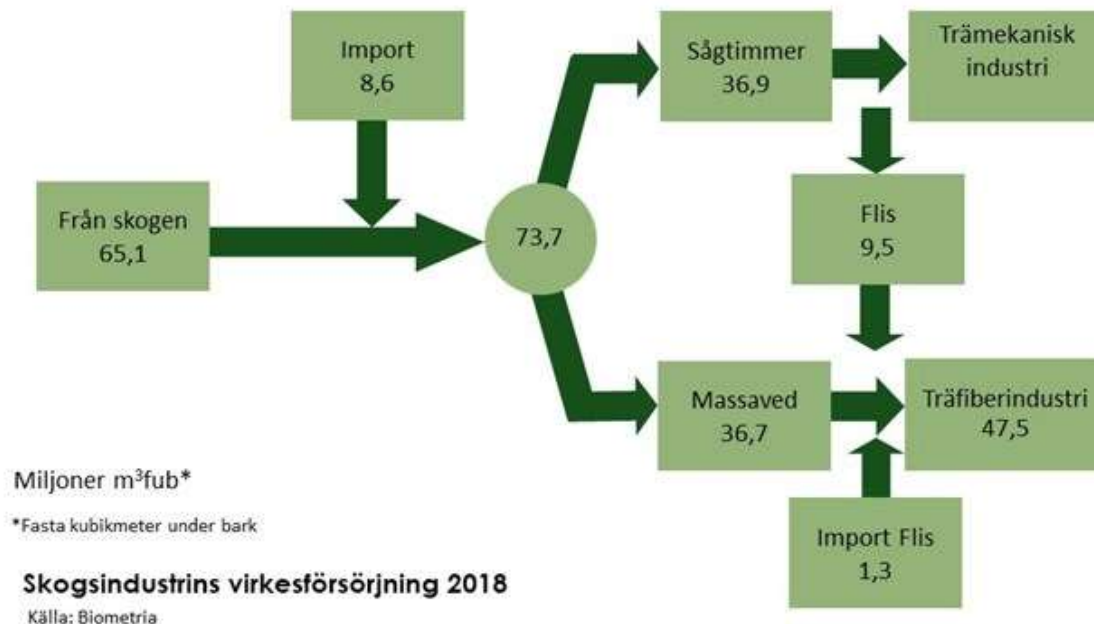
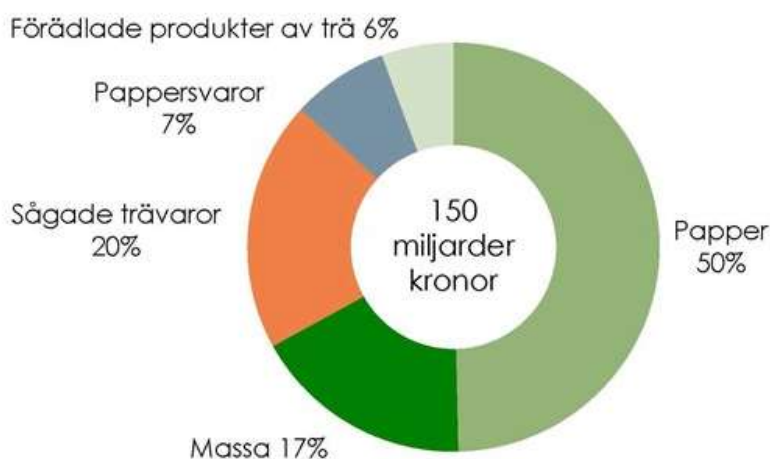

Bild 7.

*m³ fub = kubikmeter fast ved mätt under bark. 1 m³sk = ca 0,82 m³ fub

Produkter och konsumtion

Av svensk industris totala sysselsättning, export, omsättning och förädlingsvärde svarar skogsindustrin för 9-12 procent. Exportvärdet är ca 150 miljarder kr.

Exportvärde skogsindustriprodukter 2019

Källa: SCB

Bild 8

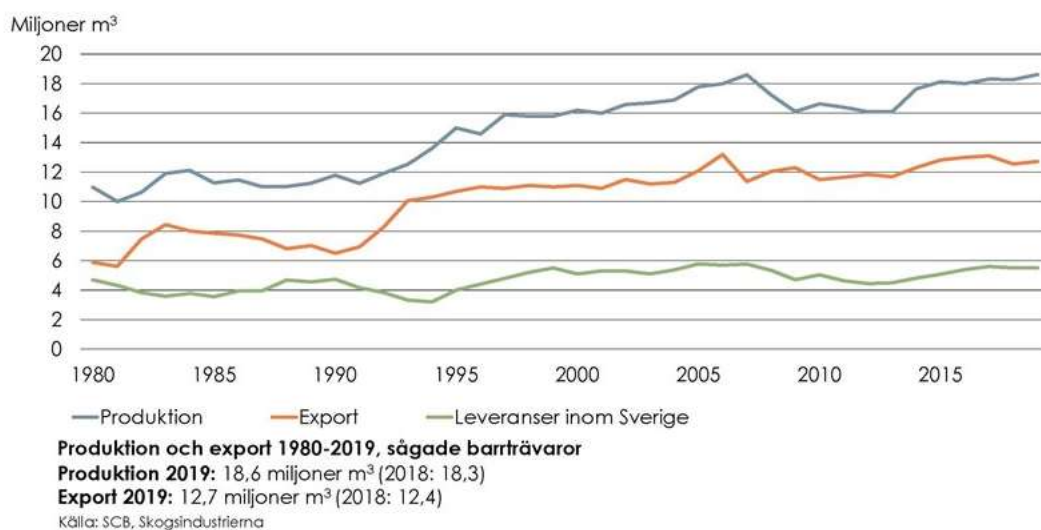

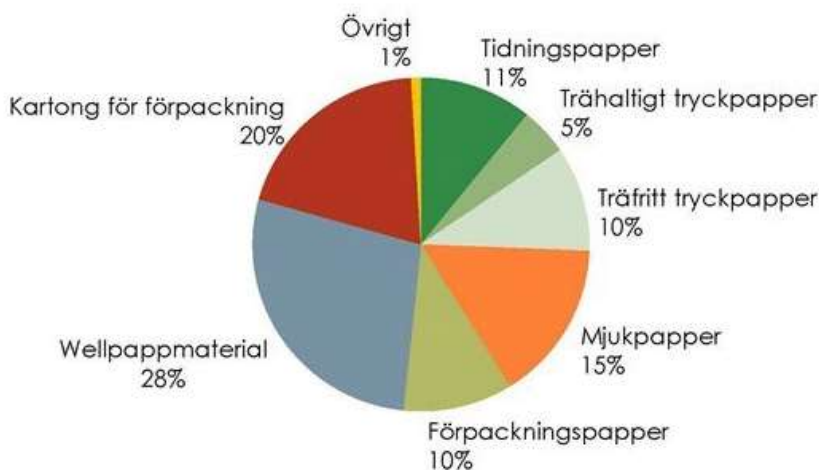
Bild 9. Totalt produceras 18,6 milj m³ sågade barrträvaror, 12,7 går på export. Fördelningen är ca 25% sågad gran, 30% hyvlad gran, 40% sågad tall och 5% hyvlad tall.

Totalt tillverkas 12,1 milj. ton pappersmassa. 7,3 går till produktion av produkter i Sverige och 4,8 milj. ton pappersmassa går på export.

Vi använde i Sverige 5,5 miljoner m³ sågade trävaror. Där nästan allt är inhemskt.

2019 konsumerade vi knappt 1,5 miljoner ton papper i Sverige, en minskning från 1995-2005 då vi hade en topp på 2,2 miljoner ton. 58% är förpackningar och kartong. En majoritet av det

papper som konsumeras är svensktillverkat, även om importandelen har ökat de senaste decennierna. Idag är importandelen 41 procent av konsumtionen att jämföras med 1990 då importen uppgick till 16 procent.

Papperskonsumtion i Sverige 2019, per kvalitet

Bild 10.

Skogsindustrin använder mycket energi i sin produktion. Bränsleförbrukning ca 50 000 GWh med 96% bioenergi. Elförbrukning 21 000 GWh varav 5 000 egentillverkad. Sedan säljs bark, flis och GROT främst till värmeverk motsvarande ytterligare 30 000 GWh.

Naturskyddsföreningen anser att:

Den biologiska mångfalden i skogen ska bevaras på ekosystemnivå, artnivå och genetisk nivå. I Sverige ska minst 20 procent av den produktiva skogsmarken nedanför den fjällnära naturvårdsgränsen, med god geografisk spridning och representation av alla skogsbiotoper, varaktigt skyddas. Detta inkluderar markägarnas frivilliga skydd förutsatt att det är långsiktigt, av tillräckligt hög kvalitet och transparent.

Ett hyggesfritt skogsbruk bör underlättas och bedrivas på ca 30% av arealen produktiv skogsmark. Naturskog, skog med endast små spår av skogsbruk håller på att försvinna och bör skyddas helt.

Läs mer i Policy Skogen 2020,

<https://www.naturskyddsforeningen.se/sites/default/files/dokument-media/policydokument/Skogspolicy.pdf>

Även Naturvårdsverket gick nyligen ut med uppgifter om att de svenska (och finska) skogarna har svårt att leva upp till EU:s habitatdirektiv. Förlusten av biologisk mångfald har inte hejats. Endast sex procent av de naturtyper som ska värnas enligt direktivet har god bevarandestatus i de svenska skogarna.

Skogsnätverk Väst

På Kansli Väst hemsida hittar du vad skogsnätverket gör och även bra information om skog.

<https://vast.naturskyddsforeningen.se>

På Naturskyddsföreningens hemsida kan du också läsa mer om arbetet för skogen och om det nationella skogsnätverket:

<https://www.naturskyddsforeningen.se/vad-vi-gor/skog>

Fältbiologernas utbildningsmaterial om skog för skolelever åk 4-6 kan man hitta på kampanjhemsidan, www.omskogen.se.

Fältbiologernas youtubekanal, där vi lagt upp en del kortare klipp om

skogen: <https://www.youtube.com/channel/UCAsPAYBBpGlpj4Tccl-GCA>